TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. gruodžio 3 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 2004/39/EB — 4 straipsnio 1 dalis ir 19 straipsnio 4, 5 ir 9 dalys — Finansinių priemonių rinkos — „Investicinių paslaugų ir veiklos“ sąvoka — Nuostatos, užtikrinančios investuotojų apsaugą — Įmonių veiklos taisyklės teikiant paslaugas klientams — Teiktinos paslaugos adekvatumo arba tinkamumo įvertinimo pareiga — Šios pareigos neįvykdymo sutartiniai padariniai — Vartojimo paskolos sutartis — Užsienio valiuta išreikšta paskola — Paskolos išmokėjimas ir grąžinimas nacionaline valiuta — Valiutos keitimo kurso sąlygos“

Byloje C-312/14

dėl *Ráckevei járásbíróság* (Rackevės apylinkės teismas) (Vengrija) 2014 m. gegužės 27 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. liepos 1 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Banif Plus Bank Zrt.

prieš

Márton Lantos,

Mártonné Lantos

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis trečiosios kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai F. Biltgen, J. Malenovský, A. Prechal (pranešėja) ir K. Jürimäe,

generalinis advokatas N. Jääskinen,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— M. ir M. Lantos, atstovaujamų *ügyvéd* I. Kriston,

— Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér ir G. Szima,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir A. Lippstreu,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

* Proceso kalba: vengrų.

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos M. Holt, padedamo baristerio B. Kennelly,

— Europos Komisijos, atstovaujamos I. Rogalski ir A. Tokár,

susipažinęs su 2015 m. rugsėjo 17 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 85/611/EEB, 93/6/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/12/EB bei panaikinančios Tarybos direktyvą 93/22/EEB (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 263), 4 straipsnio 1 dalies ir 19 straipsnio 4, 5 ir 9 dalių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Banif Plus Bank Zrt.* (toliau – *Banif Plus Bank*) ir M. ir M. Lantos (toliau kartu – sutuoktiniai Lantos) ginčą dėl užsienio valiuta išreikštos vartojimo paskolos sutarties.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 93/13/EEB

3 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

4 Pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 2 dalį:

„Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

5 Tos pačios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

Direktyva 2004/39

6 Direktyvos 2004/39 2 ir 31 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(2) <…> būtina užtikrinti atitinkamo laipsnio suderinamumą, norint pasiūlyti investuotojams aukšto lygio apsaugą <…>

<…>

(31) Vienas iš šios direktyvos uždavinių yra investuotojų apsauga. <…>“

7 Pagal šios direktyvos 1 straipsnį:

„1. Ši direktyva taikoma investicinėms įmonėms ir reguliuojamoms rinkoms.

2. Kredito įstaigoms, gavusioms leidimus veikti vadovaujantis [2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos] [D]irektyva 2000/12/EB [dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo (OL L 126, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 3 t., p. 272)] ir teikiančioms vieną ar daugiau investicinių paslaugų, ir (ar) vykdančių investicinę veiklą, taip pat taikomos šios nuostatos:

— <…>

— II antraštinės dalies II skyrius, išskyrus 23 straipsnio 2 dalies antrąjį papunktį [antrą pastraipą],

— <…>“

8 Direktyvos 2004/39 4 straipsnio 1 dalies 2, 6 ir 17 punktuose pateikiamos šios sąvokos:

„<...>

2) „investicinės paslaugos ir veikla“ – tai bet kurios I priedo A skirsnyje išvard[y]tos paslaugos ar veikla, susijusios su bet kuriomis I priedo C skirsnyje išvardintomis priemonėmis;

<…>

6) „sandorių vykdymas savo sąskaita“ – tai prekyba už nuosavas lėšas, sudarant sandorius dėl vienos ar daugiau finansinių priemonių;

<…>

17) „finansinė priemonė“ – tai I priedo C skirsnyje nurodytos priemonės.“

9 Tarp minėtos direktyvos I priedo A skirsnyje išvardytų investicinių paslaugų ir veiklos yra sandorių vykdymas savo sąskaita. Pagal šio priedo B skirsnio 2 ir 4 punktus „pagalbinėms paslaugoms“ priklauso atitinkamai „kreditų ar paskolų suteikimas investuotojams, siekiant suteikti jiems galimybę vykdyti sandorį viena ar daugiau finansinių priemonių, kai kreditą ar paskolą suteikianti įmonė dalyvauja sandoryje“ ir „užsienio valiutos keitimo paslaugos, susijusios su investicinių paslaugų teikimu“. Minėto C skirsnio „Finansinės priemonės“ 4 punkte išvardyti „pasirinktiniai, būsimieji, keitimosi, būsimieji palūkanų normos susitarimai ir kiti išvestiniai susitarimai, susiję su vertybiniais popieriais, valiutomis, palūkanų normomis ar pajamomis arba kitomis išvestinėmis priemonėmis“.

10 Tos pačios direktyvos II antraštinės dalies II skyriaus 2 skirsnyje „Nuostatos, užtikrinančios investuotojų apsaugą“ yra 19 straipsnis. Jis pavadintas „Įmonių veiklos taisyklės teikiant [investicines] paslaugas klientams“. Šio straipsnio 4, 5 ir 9 dalyse nustatyta:

„4. Teikdama patarimą dėl investavimo arba valdydama portfelį, investicinė įmonė gauna visą būtiną informaciją apie esamo ar būsimo kliento žinias ir patirtį konkretaus produkto ar paslaugos investicijų srityje, jo finansinę padėtį ir investicinius tikslus, leidžiančią įmonei rekomenduoti esamam ar būsimam klientui jam tinkančias investicines paslaugas ir finansines priemones.

5. Valstybės narės užtikrina, kad teikdama investicines paslaugas, nenurodytas 4 dalyje, investicinė įmonė paprašytų esamo ar būsimo kliento pateikti informaciją apie jo žinias ir patirtį konkretaus siūlomo ar reikalaujamo produkto ar paslaugos investicijų srityje, leidžiančią investicinei įmonei įvertinti, ar klientui yra tinkama investicinė paslauga ar numatytas teikti produktas.

<…>

9. Jeigu investicinė paslauga siūloma kaip finansinio produkto dalis, kuriam taikomos kitos Bendrijos teisės aktų, reglamentuojančių kredito įstaigas ir vartojimo kreditą, nuostatos arba bendrieji Europos standartai, susiję su klientų rizikos įvertinimu ir (ar) informacijai taikomais reikalavimais, šiai paslaugai papildomai netaikomi šiame straipsnyje nustatyti reikalavimai.“

11 Direktyvos 2004/39 51 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės, vadovaudamosi nacionaline teise, užtikrina, kad prieš atsakingus asmenis, pažeidusius nuostatas, priimtas įgyvendinant šią direktyvą, būtų taikomos atitinkamos administracinės priemonės arba administracinės sankcijos, ir šios priemonės turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.

Direktyva 2008/48/EB

12 Pagal 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, p. 66; klaidų ištaisymai OL L 207, 2009, p. 14, OL L 199, 2010, p. 40 ir OL L 234, 2011, p. 46) 2 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„1. Ši direktyva taikoma kredito sutartims.

2. Ši direktyva netaikoma:

<…>

h) kredito sutartims, kurios sudaromos su investicinėmis įmonėmis, kaip apibrėžta [Direktyvos 2004/39] 4 straipsnio 1 dalyje, arba su kredito įstaigomis, kaip apibrėžta [2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos] [D]irektyvos 2006/48/EB [dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo (OL L 177, p. 1)] 4 straipsnyje, siekiant leisti investuotojui įvykdyti sandorį, susijusį su viena ar daugiau Direktyvos [2004/39] I priedo C skirsnyje išvardytų priemonių, jei kreditą suteikianti investicinė įmonė arba kredito įstaiga dalyvauja tokiame sandoryje;

<…>“

13 Direktyvos 2008/48 3 straipsnyje „Sąvokų apibrėžtys“ numatyta:

„Šioje direktyvoje taikomos tokios sąvokų apibrėžtys:

<…>

c) kredito sutartis – sutartis, pagal kurią kreditorius suteikia arba įsipareigoja suteikti vartotojui kreditą atidėtojo mokėjimo, paskolos forma arba kitu panašiu finansiniu būdu, išskyrus sutartis dėl tos pačios rūšies nuolatinio paslaugų teikimo ar prekių tiekimo, kai vartotojas už tokias paslaugas ar prekes moka dalimis jų teikimo ar tiekimo metu;

<…>“

14 Minėtos direktyvos II skyriuje „Informavimas ir praktika prieš sudarant kredito sutartį“ yra, be kita ko, 4 straipsnis „Tipinė informacija, kuri turi būti nurodyta reklamoje“, 5 straipsnis „Informavimas prieš sudarant sutartį“ ir 8 straipsnis „Pareiga įvertinti vartotojo kreditingumą“. Tos pačios direktyvos IV skyriuje „Su kredito sutartimis susijęs informavimas ir teisės“, be kita ko, yra 10 straipsnis „Informacija, kuri turi būti pateikta kredito sutartyse“ ir 11 straipsnis „Informavimas apie kredito palūkanų normą“.

Vengrijos teisė

15 2007 m. Įstatymu Nr. CXXXVIII dėl investicinių įmonių ir prekių biržos operatorių bei jų vykdomą veiklą reglamentuojančių taisyklių (*a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény*) pirmiausia siekiama perkelti Direktyvą 2004/39 į Vengrijos teisę.

16 Pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikomos minėto įstatymo redakcijos 4 straipsnyje pateiktos tokios apibrėžtys:

„<…>

6) investicinė paskola – paskola, suteikta finansinei priemonei įsigyti, jeigu įstaiga paskolos davėja dalyvauja įgyvendinant sandorį;

<…>

11) pasikeitimo sandoris („swap“) – bet koks kompleksinis sandoris, kuris susijęs su finansinės priemonės pasikeitimu ir kuris iš esmės yra sudarytas iš neatidėliotino pirkimo sandorio ir būsimojo pirkimo sandorio arba kelių išankstinių sandorių ir kuris paprastai reiškia pinigų srautus;

<…>

50) finansinė priemonė – priemonė, atspindinti piniginį reikalavimą, išskyrus serijomis išleistus vertybinius popierius, kuriais prekiaujama pinigų rinkoje;

<…>

60) išvestinis sandoris – sandoris, kurio vertė priklauso nuo pagrindinės finansinės priemonės vertės ir kuriuo prekiaujama atskirai;

<…>“

17 Minėtos direktyvos 2004/39 19 straipsnis buvo įgyvendintas to paties įstatymo 40–45 straipsniais.

18 Pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikomos Civilinio kodekso redakcijos 231 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu nenumatyta kitaip, piniginės skolos turi būti grąžinamos teisėta prievolės vykdymo vietos mokėjimo priemone.

2. Paskolos kita užsienio valiuta arba auksu bus konvertuojamos pagal mokėjimo vietos ir datos keitimo kursą (kainą).“

19 Minėto kodekso 523 straipsnis išdėstytas taip:

„1 Pagal paskolos sutartį finansų įstaiga arba bet koks kitas paskolos davėjas turi pateikti paskolos gavėjui sutartą sumą; paskolos gavėjas turi grąžinti minėtą sumą sutartyje nustatyta tvarka.

2. Jeigu nenustatyta kitaip, kai paskolos davėjas yra finansų įstaiga, paskolos gavėjas turi mokėti palūkanas (banko paskola).“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

20 2008 m. birželio 11 d. M. Lantos ir *Banif Plus Bank* sudarė užsienio valiuta išreikštos vartojimo paskolos sutartį automobiliui pirkti. M. Lantos, kaip M. Lantos sutuoktinei, kyla prievolės pagal šią sutartį. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šią sutartį laiko paskolos sutartimi, kaip ji suprantama pagal Civilinio kodekso 523 straipsnį.

21 Minėtoje sutartyje numatytos tam tikros sąlygos, susijusios su srautais užsienio valiuta, vadinamaisiais „fiktyviais“ srautais, ir srautais nacionaline valiuta, nagrinėjamu atveju Vengrijos forintais (HUF), vadinamaisiais „realiais“ srautais.

22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip aprašo srautų užsienio valiuta konvertavimo sutartinį mechanizmą:

„Paskolos išmokėjimo dieną [*Banif Plus Bank*], vadovaudamasis Civilinio kodekso 231 straipsniu, pagal iš anksto nustatytos datos valiutos keitimo kursą apskaičiavo užsienio valiutos sumą, atitinkančią Vengrijos forintais išmokamą sumą; [tada] bankas kliento vardu ir sąskaita nupirko atitinkamą užsienio valiutos sumą pagal operacijos atlikimo momentu galiojantį užsienio valiutos pirkimo kursą (realiuoju laiku vykdoma valiutos keitimo operacija) ir išmokėjo klientui pirma minėtą sumą Vengrijos forintais. [Vėliau *Banif Plus Bank*] už Vengrijos forintus pardavinėjo klientui atitinkamas užsienio valiutos sumas pagal užsienio valiutos pardavimo kursą, galiojantį paskolos grąžinimo įmokos mokėjimo momentu (būsimoji valiutos keitimo operacija paskolos grąžinimo momentu), kad klientas galėtų įvykdyti savo prievolę grąžinti užsienio valiuta išreikštą paskolą.“

23 Be to, minėtas teismas nurodo, kad Sprendime Nr. 6/2013 PJE, priimtame siekiant užtikrinti vienodą civilinės teisės nuostatų aiškinimą, *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) nurodė, kad užsienio valiuta išreikštos sutartys turi būti laikomos „paskolomis užsienio valiuta“, kaip jos suprantamos pagal Civilinio kodekso 231 straipsnį. Anot šio teismo, tokiomis sutartimis sukuriama skola užsienio valiuta. Tačiau šiose sutartyse, kitaip nei paskolos sutartyse, pagal kurias skola faktiškai grąžinama užsienio valiuta, nagrinėjama valiuta naudojama tik kaip paprastas apskaitos vienetas, o mokėjimai vykdomi nacionaline valiuta. Taigi užsienio valiuta vykdoma pinigų srauto apskaita yra fiktyvi, o nacionaline valiuta – reali.

24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad *Banif Plus Bank* teigia, jog neteikė nei investicinių paslaugų, nei tokios veiklos pagalbinių paslaugų, nei su prekių birža susijusių paslaugų. Pagrindinėje byloje nagrinėjama sutartis – tai vartojimo paskolos sutartis, sudaryta *Banif Plus Bank* jam vykdant skolinimo veiklą, kuri išsamiai reglamentuota 2013 m. Įstatyme Nr. CCXXXVII dėl kredito įstaigų ir finansinių įmonių (*a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény*) ir jos galiojimo klausimas negali būti vertinamas nei pagal 2007 m. Įstatymo Nr. CXXXVIII nuostatas, nei pagal Direktyvos 2004/39 nuostatas.

25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme sutuoktiniai Lantos teigė, kad siekiant 2007 m. Įstatymą Nr. CXXXVIII aiškinti taip, kad jis būtų suderinamas su minėta direktyva, reikia pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nes Sprendime Nr. 6/2013 PJE *Kúria* (Aukščiausiasis

Teismas) rėmėsi Civilinio kodekso nuostatomis, ypač jo 231 straipsniu, kuris nebuvo pakeistas perkeliant tą pačią direktyvą, nuspręsdamas, kad užsienio valiuta išreikštos paskolos sutartys yra susijusios su kapitalo rinka.

26 Šiomis aplinkybėmis *Ráckevei járásbíróság* (Rackevės apylinkės teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2004/39 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą (investicinės paslaugos ir veikla) ir 17 punktą (finansinė priemonė), taip pat šios direktyvos I priedo C skirsnio 4 punktą (valiutos sandoriai, būsimieji sandoriai ir išvestinės priemonės) reikia aiškinti taip, kad sandoris (susijęs su valiutos keitimu), kurį, vadovaujantis užsienio valiuta [išreikštos] paskolos sutarties sąlygomis, sudaro paskolos išdavimo momentu atliekamas valiutos pirkimas ir vėliau jos grąžinimo momentu – valiutos pardavimas konvertuojant nurodytą užsienio valiutos sumą į Vengrijos forintus [HUF], dėl ko kliento paskolos dydis tampa priklausomas nuo kapitalo rinkose egzistuojančių sąlygų ir rizikos (valiutos keitimo rizikos), laikytinas finansine priemone?

2. Ar Direktyvos 2004/39 4 straipsnio 1 dalies 6 punktą (sandorių vykdymas savo sąskaita) ir I priedo A skirsnio 3 punktą (sandorių vykdymas savo sąskaita) reikia aiškinti taip, kad savo sąskaita vykdomi pirmajame klausime apibūdintą finansinę priemonę sudarantys sandoriai laikytini investicinėmis paslaugomis arba veikla?

3. Ar finansų įstaiga privalo įvertinti tinkamumą pagal Direktyvos 2004/39 19 straipsnio 4 ir 5 dalis, jei būsimieji sandoriai su valiutomis (kurios yra su išvestinėmis finansinėmis priemonėmis susijusi investicinė paslauga) siūlomi kaip kito finansinio produkto (paskolos) dalis, dėl ko išvestinė priemonė laikytina kompleksine finansine priemone[?] Ar [Direktyvos 2004/39] 19 straipsnio 9 dalies nereikia taikyti, nes kai rizika, kurią klientas prisiima su paskola, ir rizika, kurią jis prisiima su finansine priemone, iš esmės skiriasi, būtina įvertinti operacijos, kuri laikytina išvestine priemone, tinkamumą?

4. Ar [Direktyvos 2004/39] 19 straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytų reikalavimų nevykdymas yra pagrindas pripažinti [*Banif Plus Bank*] ir [paskolos gavėjų] sudarytą paskolos sutartį negaliojančia?“

Dėl prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį

27 Pabaigus šio proceso žodinę dalį po 2015 m. rugsėjo 17 d. generalinio advokato išvados 2015 m. rugsėjo 20 d. laišku, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo tų pačių metų rugsėjo 25 d., sutuoktiniai Lantos paprašė atnaujinti šią žodinę proceso dalį.

28 Šį prašymą jie grindžia tuo, kad minėtoje išvadoje yra klaidų ir netikslumų ir kad reikia atnaujinti žodinę proceso dalį tam, kad Teisingumo Teismas galėtų paprašyti paaiškinimų iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pagal savo Procedūros reglamento 101 straipsnį dėl faktinių aplinkybių ir nacionalinės teisės, kurių, anot generalinio advokato, trūksta, ir dėl ko prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas.

29 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Procedūros reglamento 83 straipsnį Teisingumo Teismas, išklausęs generalinį advokatą, gali bet kada nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį – pirmiausia, jeigu mano, kad jam nepateikta pakankamai informacijos, arba jeigu baigus žodinę proceso dalį šalis pateikė naują faktą, kuris gali būti lemiamas Teisingumo Teismui priimant sprendimą, arba jeigu nagrinėjant bylą reikia remtis argumentu, dėl kurio šalys ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys nepateikė nuomonės.

30 Nagrinėjamu atveju Teisingumo Teismas, išklausęs generalinį advokatą, mano, kad turi pakankamai informacijos tam, kad priimtų sprendimą, ir kad šios bylos nereikia nagrinėti remiantis argumentais, dėl kurių suinteresuotieji asmenys neišsakė savo nuomonės.

31 Be to, nebuvo teigiama, kad kuris nors iš šių suinteresuotųjų asmenų pasibaigus šio proceso žodinei daliai būtų pateikęs naują faktą, kuris galėtų būti lemiamas Teisingumo Teismui priimant sprendimą.

32 Taip pat Teisingumo Teismo turima galimybė prašyti paaiškinimų iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pagal savo Procedūros reglamento 101 straipsnį yra tik paprasčiausia galimybė ir Teisingumo Teismas kiekvienu konkrečiu atveju remdamasis savo diskrecija sprendžia, ar reikia ja pasinaudoti.

33 Reikia priminti, kad, remiantis SESV 252 straipsnio antra pastraipa, generalinio advokato pareiga viešame posėdyje visiškai nešališkai ir nepriklausomai teikti motyvuotą išvadą dėl bylų, kuriose pagal Teisingumo Teismo statutą jis turi dalyvauti. Tačiau Teisingumo Teismas nėra saistomas nei generalinio advokato išvados, nei motyvų, kuriais remdamasis pateikė savo išvadą (žr., be kita ko, Sprendimo *Komisija / Parker Hannifin Manufacturing ir Parker-Hannifin*, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, 29 punktą).

34 Todėl prašymas atnaujinti žodinę proceso dalį turi būti atmestas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

35 Kadangi pastabas raštu pateikusių valstybių narių vyriausybės nurodė, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą nepriimtinas, arba abejojo dėl tam tikrų prejudicinių klausimų priimtinumo, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, jeigu nacionalinių teismų pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš esmės turi priimti sprendimą, nebent akivaizdu, kad iš tikrųjų prašymu priimti prejudicinį sprendimą jo prašoma išspręsti dirbtinį ginčą arba pateikti konsultacinę nuomonę bendraisiais ar hipotetiniais klausimais, kad prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesusijęs su bylos aplinkybėmis ar dalyku arba jeigu Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ar teisines aplinkybes, būtinos naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (žr., be kita ko, Sprendimo *Les Vergers du Vieux Tauves*, C-48/07, EU:C:2008:758, 17 punktą).

36 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo užduoti klausimai yra susiję su Sąjungos teisės, t. y. Direktyvos 2004/39 4 straipsnio 1 dalies ir 19 straipsnio 4, 5 ir 9 dalių išaiškinimu.

37 Be to, nors sprendimas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą atrodo esąs šiek tiek per glaustas ir su kai kuriomis dviprasmybėmis, kurių kyla, be kita ko, dėl to, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateiktų klausimų prielaida lyg ir laiko sutuoktinių Lantos argumentus, vis dėlto Teisingumo Teismas turi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į šiuos klausimus.

38 Iš tiesų iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir iš Teisingumo Teismui raštu pateiktų pastabų matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama paskolos sutartis išsiskiria tuo, jog paskolintas kapitalas ir reikalaujamos mėnesinės įmokos yra išreikštos užsienio valiuta, nors šis kapitalas buvo pervestas nacionaline valiuta ir jis turi būti ja grąžinamas.

39 Taigi, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal minėtą sutartį neatsiranda faktinių valiutų srautų arba valiutų keitimo tarp *Banif Plus Bank* ir sutuoktinių Lantos, nes nacionalinė valiuta yra vienintelė mokėjimo valiuta šiam paskolos davėjui ir šiems paskolos gavėjams, o užsienio valiuta yra tik apskaitos vienetas.

40 Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad toje pačioje sutartyje yra sąlygos, susijusios su paskolinto kapitalo ir mėnesinių įmokų konvertavimu į nacionalinę valiutą. Šiose sąlygose numatyta, kad šio kapitalo suma fiksuojama remiantis lėšų išmokėjimo dieną galiojusiu užsienio valiutos pirkimo kursu, o kiekvienos mėnesinės įmokos suma nustatoma remiantis šios valiutos pardavimo kursu, galiojančiu kiekvienos mėnesinės įmokos apskaičiavimo dieną.

41 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi Teisingumo Teismo, ar, kaip teigia sutuoktiniai Lantos, tokia sutartis, kiek joje įtvirtintos su užsienio valiutos keitimo kursu susijusios sąlygos, dėl kurių užsienio valiutos keitimo rizika perkeliama paskolos gavėjams, patenka į Direktyvos 2004/39 taikymo sritį, nes pagal šias sąlygas *Banif Plus Bank* teikia investicines paslaugas ir kaip kredito įstaiga, nurodyta šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje, jis, be kita ko, turėjo įvertinti pagal minėtos direktyvos 19 straipsnio taikytiną nuostatą teiktinos paslaugos adekvatumą arba tinkamumą. Be to, sutuoktiniai Lantos nurodo, kad dėl to, jog nebuvo tokio vertinimo, nagrinėjama sutartis turi būti panaikinta.

42 Todėl prašymas priimti prejudicinį sprendimą priimtinas.

Dėl esmės

Pirminės pastabos

43 Pirmiausia pažymėtina, kad byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Kásler ir Káslerné Rábai* (C-26/13, EU:C:2014:282), *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) Teisingumo Teismo jau teiravosi dėl Direktyvos 93/13 taikymo sąlygų specialiu užsienio valiuta išreikštos vartojimo paskolos atveju. Šiuo klausimu Sprendime Nr. 2/2014 PJE, priimtame siekiant užtikrinti vienodą civilinės teisės nuostatų aiškinimą, *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) manė, kad sąlygos, susijusios su valiutos keitimo kursu, kiek jose įtvirtinta asimetrija tarp užsienio valiutos pirkimo kurso, taikomo išduodant paskolą, ir jos pardavimo kurso, taikomo apskaičiuojant mėnesines įmokas, galėjo būti tikrinamos dėl jų nesąžiningumo ir faktiškai turėjo būti laikomos nesąžiningomis, nes, be kita ko, bankas iš vartotojo gauna atlygį, lygų šių valiutos keitimo kursų skirtumui, ir nesuteikia už tai paslaugos vartotojui.

44 Tačiau tame pačiame sprendime *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė, kad iš esmės užsienio valiuta išreikštos paskolos sutarties sąlygos (kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje), dėl kurių už palankesnę palūkanų normą, nei suteikiama už nacionaline valiuta išreikštas paskolas, užsienio valiutos vertinimo rizika tenka vien vartotojui, yra susijusios su sutarties pagrindiniu dalyku, kaip tai suprantama pagal nacionalinės teisės aktą, kuriuo perkeliama Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis, ir šios sąlygos negali būti tikrinamos dėl jų nesąžiningumo.

45 Be to, Sprendime Nr. 6/2013 PJE, priimtame siekiant užtikrinti vienodą civilinės teisės nuostatų aiškinimą, *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė, kad sudarant tokią užsienio valiuta išreikštą paskolos sutartį nekyla informavimo pareiga, numatyta 2007 m. Įstatymo Nr.°CXXXVIII 40–42 straipsniuose, kuriais perkeliamas Direktyvos 2004/39 19 straipsnis, nes pagal tokią sutartį paskolos davėjas neteikia jokių investicinių paslaugų, išvardytų minėto įstatymo 5 straipsnyje, bet perveda kapitalą, kuris gali būti numatytas konkrečiam dalykui finansuoti. Tačiau 2007 m. Įstatymo Nr. CXXXVIII 40–42 straipsniai taikomi ir tokiu atveju, kai tokia paskola taip pat yra investicinis sandoris, jei investicinės paslaugos, susijusios su finansine priemone, teikiamos paskolos gavėjo lėšomis.

46 Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs tik su Direktyvos 2004/39 išaiškinimu.

47 Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad kitų Sąjungos teisės aktų nuostatos, skirtos vartotojų apsaugai, atrodo, gali būti reikšmingos tokiai bylai, kokia yra pagrindinė byla.

48 Taigi, tas pats pasakytina apie Direktyvos 93/13 nuostatas, kuriose numatytas nesąžiningų sąlygų turinio kontrolės mechanizmas įgyvendinant šioje direktyvoje įtvirtintą vartotojų apsaugos sistemą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C 26/13, EU:C:2014:282, 42 punktą).

49 Be to, atkreiptinas dėmesys į Sąjungos teisės aktus, susijusius su vartojimo paskola, konkrečiai kalbant, į 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos direktyvą 87/102/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 326) ir Direktyvą 2008/48, kuriose įtvirtintos visos nuostatos, kuriomis siekiama apsaugoti vartotoją nustatant paskolos davėjui tam tikras pareigas, susijusias, be kita ko, su vartotojo informavimu.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

50 Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 2004/39 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą reikia aiškinti taip, kad investicinė paslauga arba veikla, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą, yra tam tikros valiutos keitimo operacijos, kurias atlieka kredito įstaiga pagal užsienio valiuta išreikštos paskolos sutarties, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, sąlygas, kuriose nustatyta paskolos suma remiantis užsienio valiutos pirkimo kursu, taikomu lėšų išmokėjimo dieną, o mėnesinės įmokos nustatomos pagal šios valiutos pirkimo kursą, taikomą apskaičiuojant kiekvieną mėnesinę įmoką.

51 Šiuo klausimu pažymėtina, kad nors tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi priimti sprendimą dėl šių sandorių kvalifikavimo, atsižvelgdamas į pagrindinės bylos aplinkybes, Teisingumo Teismas turi kompetenciją remdamasis minėtos direktyvos, nagrinėjamu atveju – jos 4 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatomis, nurodyti kriterijus, kuriuos nacionalinis teismas gali arba turi taikyti šiuo tikslu (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Genil 48 ir Comercial Hostelera de Grandes Vinos*, C-604/11, EU:C:2013:344, 43 punktą).

52 Šiomis aplinkybėmis niekas netrukdo nacionaliniam teismui prašyti Teisingumo Teismo priimti sprendimą dėl tokio kvalifikavimo, kaip tai padarė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo pirmuoju ir antruoju klausimais, vis dėlto turint omenyje, kad atsižvelgdamas į visą bylos medžiagą, kurią turi nacionalinis teismas, jis nustato ir įvertina tai, kas būtina šiam kvalifikavimui.

53 Nagrinėjamu atveju kyla klausimas, ar kredito įstaigos atliktos užsienio valiuta išreikštų sumų konvertavimo į nacionalinę valiutą operacijos siekiant apskaičiuoti paskolos sumą ir įmokas jai grąžinti pagal paskolos sutarties sąlygas, susijusias su valiutos keitimo kursu, gali būti kvalifikuojamos kaip „investicinės paslaugos ir veikla“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/39 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą.

54 Pagal šią nuostatą investicinės paslaugos ir veikla – tai bet kurios šios direktyvos I priedo A skirsnyje išvardytos paslaugos ar veikla, susijusios su bet kuriomis to paties priedo C skirsnyje išvardytomis priemonėmis.

55 Taigi, reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamoms operacijoms, kiek jos sudaro valiutos keitimo veiklą, kuri yra visiškai šalutinė, palyginti su vartojimo paskolos, išreiktos užsienio valiuta, suteikimu ir grąžinimu, netaikomas minėtas A skirsnis.

56 Iš tiesų šios operacijos yra apribotos (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas) paskolos sumos ir mėnesinių įmokų, išreikštų užsienio valiuta (apskaitos valiuta), konvertavimu į nacionalinę valiutą (mokėjimo valiuta) remiantis šios užsienio valiutos pirkimo arba pardavimo kursu.

57 Tokios operacijos neturi kitų funkcijų, išskyrus būti paskolos sutarties mokėjimo, t. y. kapitalo suteikimo paskolos gavėjui ir šio kapitalo su palūkanomis grąžinimo paskolos davėjui, pagrindinių prievolių įvykdymo būdu. Šiomis operacijomis nesiekiama investuoti, nes vartotojas siekia tik gauti lėšų vartojimo prekei arba paslaugai pirkti, o ne, pavyzdžiui, valdyti valiutos keitimo rizikai arba spekuliuoti užsienio valiutų keitimo kursais.

58 Be to, priešingai, nei teigia sutuoktiniai Lantos, negalima manyti, kad minėtos operacijos, konkrečiai kalbant, patenka į „sandorių vykdymo savo sąskaita“ sąvoką, numatytą Direktyvos 2004/39 I priedo A skirsnio 3 punkte.

59 Pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalies 6 punktą ši sąvoka reiškia prekybą už nuosavas lėšas, sudarant sandorius dėl vienos ar daugiau finansinių priemonių.

60 Šiuo atveju negalima daryti išvados (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad valiutos keitimo operacijos, kurias atlieka kredito įstaiga, vykdydama tokią paskolos sutartį, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, yra susijusi su prekyba, sudarant sandorius dėl vienos ar daugiau finansinių priemonių.

61 Iš tiesų tokios valiutos keitimo operacijos nėra skirtos kitam tikslui, nei sudaryti galimybes suteikti ir grąžinti paskolą.

62 Be to, negalima pritarti tam, kad operacijos, atliktos vykdant tokią paskolos sutartį, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, patenka į „pagalbinių paslaugų“ kategoriją, aprašytą Direktyvos 2004/39 I priedo B skirsnyje.

63 Šiuo klausimu pažymėtina, kad nors pagal minėto I priedo B skirsnio 2 punktą kredito arba paskolos suteikimas galėtų būti pagalbinė paslauga, taip yra tik tokiu atveju, jeigu šis kreditas arba paskola yra suteikti investuotojui tam, kad jis galėtų sudaryti sandorį dėl vienos ar daugiau finansinių priemonių, kuriame dalyvauja įmonė, teikianti minėtą kreditą arba paskolą. Tačiau neginčijama, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama paskola nesiekiama suteikti galimybės sudaryti tokį sandorį ateityje.

64 Vis dėlto kredito įstaigos suteiktos paskolos sutartys, kurios patenka į minėto 2 punkto taikymo sritį dėl to, kad jomis siekiama tokio tikslo, nepatenka į Direktyvos 2008/48 taikymo sritį pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies h punktą.

65 Be to, Direktyvos 2004/39 I priedo B skirsnio 4 punkte paminėtos „užsienio valiutos keitimo paslaugos, susijusios su investicinių paslaugų teikimu“.

66 Iš šios nuorodos matyti, kad pačios valiutos keitimo paslaugos nėra investicinės paslaugos, patenkančios į minėtos direktyvos I priedo A skirsnio taikymo sritį.

67 Taigi pagrindinėje byloje nagrinėjamos valiutos keitimo operacijos yra susijusios ne su investicine paslauga, kaip tai suprantamam pagal Direktyvos 2004/39 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą, bet su sandoriu, kuris pats nėra finansinė priemonė, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies 17 punktą.

68 Iš tiesų atsižvelgiant į Teisingumo Teismo turimą bylos medžiagą, priešingai, nei teigia sutuoktiniai Lantos, neatrodo (o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad valiutos keitimo operacijos, kurias atlieka kredito įstaiga, vykdydama tokią paskolos sutartį, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, yra susijusios su viena iš finansinių priemonių, nurodytų minėtos direktyvos I priedo C skirsnyje, ypač su būsimuoju sandoriu.

69 Pagal įprastą reikšmę finansų teisėje būsimasis sandoris yra toks išvestinis sandoris, pagal kurį dvi šalys įsipareigoja vėlesnę datą viena pirkti, o kita parduoti turtą, vadinamą „pagrindiniu“, už kainą, nustatytą sudarant sandorį.

70 Taigi, tokia vartojimo paskolos sutartimi, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, nesiekiama parduoti finansinio turto už kainą, nustatytą sudarant sutartį.

71 Iš tiesų, pirma, tokioje sutartyje, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, neišskiriamas pats paskolos sandoris ir užsienio valiutos pirkimo būsimasis sandoris, nes pastarasis yra skirtas tik šios sutarties pagrindinėms prievolėms, t. y. lėšų išmokėjimo ir įmokų mokėjimo prievolėms vykdyti, suprantant, kad toks sandoris savaime nėra finansinė priemonė.

72 Taigi, tokios paskolos sutarties sąlygos, susijusios su užsienio valiutos konvertavimu, yra ne finansinė priemonė, atskira nuo šios sutarties dalyką sudarančio sandorio, o tik neatsiejamas jos vykdymo būdas.

73 Vadinasi, tokia byla, kaip pagrindinė, visiškai skiriasi nuo bylos, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Genil 48 ir Comercial Hostelera de Grandes Vinos* (C-604/11, EU:C:2013:344) ir kuri susijusi su būsimąją finansine priemone, t. y. su pasikeitimo sandoriu, vadinamuoju „swap“, kuriuo buvo siekiama apsaugoti bankų klientus nuo jiems taikomų kintančių palūkanų normų svyravimų, nes jie pasirašė sutartis dėl tam tikrų finansinių produktų šiuose bankuose.

74 Antra, pagal tokią paskolos sutartį, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, užsienio valiutos vertė, į kurią turi būti atsižvelgiama apskaičiuojant grąžintinas sumas, nėra nustatoma iš anksto, nes ji nustatoma pagal šios užsienio valiutos pardavimo kursą suėjus mėnesinės įmokos mokėjimo terminui.

75 Darytina išvada (o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad valiutos keitimo operacijos, kurias atlieka kredito įstaiga, vykdydama tokią užsienio valiuta išreiktos paskolos sutartį, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, negali būti kvalifikuojamos kaip investicinės paslaugos, todėl šiai įstaigai netaikomos Direktyvos 2004/39 19 straipsnyje numatytos teiktinos paslaugos adekvatumo arba tinkamumo įvertinimo pareigos.

76 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/39 4 straipsnio 1 dalies 2 punktas aiškintinas taip, kad investicine paslauga arba veikla, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą, nelaikomos tam tikros valiutos keitimo operacijos, kurias atlieka kredito įstaiga pagal užsienio valiuta išreikštos paskolos sutarties, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, sąlygas, kuriose nustatyta paskolos suma remiantis užsienio valiutos pirkimo kursu, taikomu lėšų išmokėjimo dieną, o mėnesinės įmokos nustatomos pagal šios valiutos pardavimo kursą, taikomą apskaičiuojant kiekvieną mėnesinę įmoką; tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų

77 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį ir antrąjį klausimus, nereikia atsakyti į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus.

78 Iš tiesų pastaraisiais klausimais daroma prielaida, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami valiutos keitimo sandoriai gali būti kvalifikuojami kaip investicinė paslauga arba veikla, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/39 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą.

79 Vis dėlto, kalbant apie ketvirtąjį klausimą, galima priminti, kad Teisingumo Teismas jau nusprendė, jog, laikantis lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų, kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje turi būti numatyti sutartiniai padariniai už tai, jei investicinę paslaugą siūlanti investicinė įmonė nesilaiko minėtos direktyvos 19 straipsnio 4 ir 5 dalyse numatytų reikalavimų įvertinimo srityje (Sprendimo *Genil 48 ir Comercial Hostelera de Grandes Vinos*, C-604/11, EU:C:2013:344, 58 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

80 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 85/611/EEB, 93/6/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/12/EB bei panaikinančios Tarybos direktyvą 93/22/EEB, 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą reikia aiškinti taip, kad investicine paslauga arba veikla, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą, nelaikomos tam tikros valiutos keitimo operacijos, kurias atlieka kredito įstaiga pagal užsienio valiuta išreikštos paskolos sutarties, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, sąlygas, kuriose nustatyta paskolos suma remiantis užsienio valiutos pirkimo kursu, taikomu lėšų išmokėjimo dieną, o mėnesinės įmokos nustatomos pagal šios valiutos pardavimo kursą, taikomą apskaičiuojant kiekvieną mėnesinę įmoką; tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.